

MAGYAR LAPOK

XII. évfolyam, 115 (3277) szám

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP

Nagyvárad, Telefon: 12-27.

Elfoglaltak a japánok egy fontos közlekedési csomópontot

Churchill hazatérése után átalakítja kormányát Roosevelt rövidesen Kanadába utazik

Sanghai. (MTI.) A Stefani Iroda jelenti: A hétfőn este kiadott csungkingi hadijelentést közölte, hogy a japánok elfoglalták az Icsang kikötőtől 55 kilométerre délre fekvő Jujang-Jant, amely fontos közlekedési csomópont.

Genf. (MTI.) A Német Távirati Iroda jelenti: Mint a londoni *News Chronicle* jelenti, Churchill Londonba való visszatérése után átalakítja kormányát. Valószínű, hogy a mostani belügyminisztert kincstári karcellárrá nevezik ki. Ez esetben Sir Kingsley Wood, eddigi kincstári kancellár a felsőházban foglalna helyet. Az is lehetséges, hogy Indiába új alkirályt neveznek ki.

Zürichbe olyan hírek érkeztek, hogy Washingtonban Churchill és Roosevelt kedden még folytatják tanácskozásait és azokat valószínűleg be is fejezik. Este majd mindketten nyilatkoznak a Fehér Házban tartandó sajtókonferencián.

Amsterdam. (MTI.) A Német Távirati Iroda jelenti: Mint az angol hírszolgálat jelenti, Mackenzie King kanadai miniszterelnök kijelentette, hogy Roosevelt a közeljövőben Kanadába utazik.

Stalin pohárköszöntőt mondott Rooseveltre és Churchillre

Bern. (Bud. Tud.) Moszkvai jelentés szerint Sztalin a Roosevelt kiküldöttjének, Daviesnek adott vacsorán meglepetésvendégeit azzal, hogy általában hallgatag természete ellenére háromszor is felszólalt és pohárköszöntőt mondott Rooseveltre, Churchillre, valamint Daviesre. Davies válaszában Sztalint a jelenkor egyik legnagyobb vezető államférfijának mondta.

Buenos Aires. (MTI.) A Német Távirati Iroda jelenti: Mint Montevideoból jelentik, Uruguay helyettes elnöke közölte, hogy Uruguay fel fog szőlítani minden amerikai kormányt, ismerje el a Szovjetuniót és vegye fel a diplomáciai kapcsolatokat a szovjet kormányval. Ismeretes, hogy Uruguay már januárban késznek nyilatkozott arra, hogy felvegye a diplomáciai kapcsolatokat a Szovjetunióval.

Bern. (Bud. Tud.) Svájci lapok a komintern feloszlásával kapcsolatban részletesen közlik ennek a lépésnek visszhangját. Washingtoni politikai körökben rámutatnak arra, hogy Moszkva elhatározása előmozdíthatja a szövetségesek együttműködését. A *New York Times* megjegyzi, hogy a moszkvai feloszlató közlemény formájából arra lehet következtetni, hogy ezt a feloszlást rendelkeztet csupán a háború tartamára

szánták. Ezzel pillanatnyi gesztust tettek, amely arra szolgál, hogy a légkört megtisztítsa és lehetővé tegye a nyugati demokráciákkal való szorosabb együttműködést.

Páris. (MTI.) A Stefani jelenti: A

80 ezer tonna ellenséges hajóteret sülyesztettek el elseje óta az olaszok

Róma. (MTI.) Mint a keddi reggeli lapok jelentik, május 1 óta az olasz tengeri és légi erők 80.000 tonna ellenséges hajóteret sülyesztettek el az Atlanti óceánon és a Földközi-tengeren. Megrongáltak ezenkívül egy cirkálót, két torpedóvadást és 6 nagyobb kereskedelmi hajót. Egy kisebb olasz hadihajó elsülyesztett egy brit tengeralattjárót, mely legénységével együtt elpusztult.

Róma. (MTI.) A Stefani jelenti. Az olasz főhadiszállás 1094 közleménye: A tengely légiereje eredményes légitámadást intézett Bizerta és Dzsidzelli kikötője ellen. Ellenséges kötelékek ismételt bombázták Pantelleria és Lampedusa szigeteket, továbbá Messina városát, amelynek központjában jelentős kárt okoztak. A polgári áldozatok számának megállapítása most folyik. Hat gépet a légvédelmi őrök, három a német vadászok lőttek le. Az utóbbi napok hadműveleteiről három olasz gép nem tért vissza.

Meleg szeretettel fogadta Kecskeméti lakossága a harctérről hazatért kecskeméti hadosztályt

Kecskemétről jelentik. (MTI) Zászlócsiszba öltözött Kecskeméti városa szombaton délután. Az egész város lakossága az állomáson és a pályaudvar közelében gyülekezett, hogy üdvözölhesse a harctérről hazatérő hozzátartozókat, az orosz fronttól visszatérő kecskeméti hadosztályt. Amikor a begördülő vonat személykocsija az előkelőségekkel szemben megállt, felhangzott a Himnusz, majd Hollósy-Kuthy László a hadosztály vezérőrnagya, a honvédezőrkör főnöke elő lépett. Tisztelegésére Gyimesi Frigyes, a szegedi hadtest parancsnoka köszöntötte a visszatérőket. Azután Liszka Béla polgármester intézett üdvözlőszavakat a visszatért hősofkhöz, majd Hollósy-Kuthy László vezérőrnagy a visszatérőket nevében mondott köszönetet az üdvözlősekért, és az

május 17-i Bordeaux elleni légitámadás súlyos áldozatairól való tekintettel a francia kormányfő elrendelte Bordeaux vidékének a gyermekektől való kiürítését, illetve azok eltávolítását. Az iskolákat bezárják.

Stockholm. (MTI.) A Német TI jelenti: Londoni jelentés szerint a *Daily Express* moszkvai tudósítója, aki ez idő szerint Londonban tartózkodik, arról számol be lapjában, hogy Szovjetországban a Németországgal folytatott háborúban eddig halottakban, sebesültekben, hadifoglyokban, éhség és betegség következtében harminc millió embert vesztett az arcvonalon és a polgári lakosság körében. Ne higgyük, hogy a Szovjet tartaléki kimeríthetetlenek. A németek által megszállott területeken több mint 70 millió orosz él.

Izmir. (MTI.) A Német TI jelenti: Szíriában újból csökkentették az élelmiszeradagokat. Ennek következtében Damaszkuszban zavargások voltak. A kenyeret követelő tömeget a rendőrség szétkergette. A kormány falragaszokon adta tudtul, hogy a szövetségesek azon fáradoznak, hogy külföldről élelmiszereket hozzanak Szíriába.

Tízmillió fej saláta

(P. I.) Jól esik látni azt, hogy egyik közgazdasági hetilapunk meleg hangon emlékezik meg a nagykőrösi salátáról. Feltűnik az is, hogy nagyobb terjedelmű hírt közöl róla, mint mondjuk — a Lana R. T. állítólagos keresztény voltáról és új igazgatóság tagjairól, akik történetesen képviselők és nyugalmazott főszámvevők. De meg is érdemli ám a nagykőrösi saláta ezt a kivételes bánásmódot. Tízmillió fej termett belőle az idén Nagykőrösön és környékén s ha fejenként csak tíz fillért is számítunk egymillió pengő jövedelmet jelentett a saláta a nagykőrösiak számára. A tíz fillért bátran számíthatjuk, mert a nagykőrösi saláta minden más fajtaival szemben megállja a helyét.

Tehát tízmillió fej saláta egymillió pengőt hozott Nagykőrös és környéke népének. Ha kétezer ember között oszlik is meg ez a nagy összeg, akkor is ötszáz pengőt jelent egy-egy termelőnek. Pedig ez csak egy fajta zöldség. A salátával együtt nő és terem a borsó, hagyma, a sárga répa, a petrezselyem és a többiek. A saláta még szegélynek is szokták ültetni zöldséges ágyakban. Igaz, hogy munka és fáradság is volt vele bőven. Amíg a magból palánta s az ősszel megkora tavasszal elültetett palántából szép fejes saláta lesz, addig sok idő telik el s ezt az időt munkával, fáradsággal, aggodással kell kitölteni. De hát éppen ez a föld titka, különösen pedig a kicsi földé. A kisföldön ember munkája számára hűséges kökértársat talál földjében. Minél odaadóbb a munkája, annál jobban meghálálja azt neki a föld. Mit is csinálna, a tőpegazda, de a kisgazda is, ha csak szemtermelést üzne? Idejének javarésze üres, kitöltetlen maradna s egy esetleges csapás mindenét elvinné. A kertgazdaság egészen más. Ha ért hozzá és egész szívvel csinálja, minden idejét, minden munkakedvét kitölti és lefoglalja. Az év minden szakában van mit csinálnia. Télen házi melegágyában, esetleg ügyesen összehabrált üvegházában palántát nevel. Kora tavasszal kis földjének minden talpalatnyi foltja gondos kerti megmunkálást kíván és vár, ha eredményt akar elérni. Egyik zöldségfajta a másik után következik sorra az ültetésben. Csak győzze azután a kapálást, gyomlálást, öntözést. Gyors egymásutánban következnek természetesen az örömök is. Éppen a saláta, amelyről most írunk, a tavasz egyik legelső hírnöke. Nagykőrös példája mutatja, hogy semmi munka és fáradság, amit a kertgazdaságra fordítunk, nem vész kárba. De ha még azt is meggondoljuk, hogy a nagykőrösi első nagy sikerük után már arról álmodnak, hogy az uborka milyen lesz az idén az uborka után sorba következnek majd a paprika, a paradicsom — hogy csak a többeket említsük — az az meo a jobbnál-jobbnak

gyümölcsök, akkor egész fontosságában előttünk áll a keletgazdaság kérdése. Vegyük még hozzá azt is, hogy Magyarország földjét az Uristen is erre teremtette. Sehol nincs a zöldségnek és a gyümölcsnek olyan dús vitamintartalma, mint nálunk. Csak nem régen jöttek rá, hogy a vadrózsa bogója is hihetetlen mennyiségben tartalmazza a legszükségesebb vitamint s így egyike a legértékesebb gyógynövényeknek. Gyümölcsünk is ízesebbek és táplálóbbak a legfinomabbnak kikiáltott déli gyümölcsöknél is.

A nagykőrösi tízmillió fej salátá tehát intő jel és egyben biztatás is számunkra. Kertmagyarország megte-

remése olyan kötelezettség, amelyet elhanyagolni most már bűn lenne. A napokban olvashattuk, hogy a földművelésügyi minisztérium zöldségkatasztert készít az ország különböző vidékeiről. Pontos adatok alapján megállapítják, hogy egyes vidékeken milyen zöldségfélék lehet és kell termesztetni a legjobb eredménnyel. Ez a munka is, de különösen az olyan uttorás, mint a nagykőrösi példa is, jelentős lépést jelentenek Kertmagyarország kialakulásában. A jövő egyik legfontosabb kérdése ez számunkra. Éppen azért tudatosan dolgozni kell érte.

Jelen rendeletben foglaltaknak nem, vagy nem a megállapított időpontig tesznek eleget.

Nagyvárad, 1943. május hó 23.

Dr Soós István a. k.
polgármester.

Mozik műsora:

APOLLÓ: Erdély kapuja.
BELVÁROSI: Viharos éjszaka.
CASINO: 111-es.
KORONA: Egy szoknya, egy nadrág.

Néhány szó Nagyvárad szellemi életéről

Rég szándékomban van már ezt a cikket megírni, de vártam, hátha akad a váradai tollforgatók közül, aki esetleg több eredménnyel ír e dolgról, mint én.

Hosszabb idő óta figyelemmel kísérem Várad magatartását az irodalommal, művészettel, a tudománnyal és általában a művelődéssel szemben. Igen szomorú tapasztalatokra jöttem rá. Ha valakinek akad ötpernyi szabadideje, delután úgy négy és hat óra között, szaladjon be a városi könyvtárba és figyelje meg azokat az embereket, akik ott megfordulnak. Tapasztalni fogja, hogy 80%-a zsidó diák, zsidó iparos, vagy kereskedő. Ha egy szép napon kiltanák a zsidókat innen, bezárhatnák a könyvtár kapuit.

Szeretek színházba járni s valahányszor komolyabb, jobb darabot adnak, mindig elmegyek, de legtöbbször nem telik drágább helyre, mint karzati ülő-, vagy rosszabb esetben állóhelyre. Ha végignézek a közönségen, a következőket állapíthatom meg: A páholyok felérését Várad ismertebb és előkelőbb családjai foglalják el, a másik felében zsidók. A zsöllyén körülbelül ugyanez a helyzet, a körszék egyharmadán tisztviselők, talán akad néhány iparoscsalád is, de kétharmadán itt is zsidók vannak. Az emeleti ülőhelyeken keresve is nehezen akadunk keresztényre. Egyszerűbb zsidó kereskedő és iparoscsaládok mindent. Az állóhely is tömve zsidókkal.

Ugyanez volt az eset az ősszel a városi háza dísztermében megindított sorozatos szabadegyetemi előadásokon, amíg az újságokban párszor nyomtatékosan ki nem írták, hogy csak Várad keresztény közönségét látják szívesen. Mikor ez sem használt, a belépőknek jegyet osztottak szét, amit — kevés kivétellel — csak keresztények kaphattak meg. Ez mind nagyon kellett. De ekkor, hogy egy seleg földszinti hely, meg a karzat üres ne maradjon, kedvesnővérek elhozták diáklányukat.

Tavaly a Szent László gimnáziumban volt hasonló előadássorozat, de sokkal könnyebb, sokkal egyszerűbb és a mindennapi életben sokkal szükségesebb tananyagokkal. Általános magyar történelemismertetés, néves magyar művészek élete és munkái, magyar irodalom nyelvtani, helyesírási oktatásokkal egybekötve, persze szintén díjmentesen. Itt is alig voltunk talán ötven magyarok, a többi mind zsidó volt.

És hogy közelebbi esettel éljek, kérdezem: miért volt üres a színházi karzat azon a vasárnap délelőttön, amikor a Szigligeti Társaság 50 éves jubileumát ülte? Mert a zsidót ez nem érdekelte, a magyar meg inkább elment egy zagyva filmslágeret megnézni. Még számtalan esetet tudnék előhozni, amire szintén kérdezhettém: hol van innen a magyar diák, a magyar iparos, a magyar középosztály?

És ha felteszem valakinek a kérdést, egy rövid elutasító választ kapok, mely körülbelül így hangzik:

— Hát kérem szépen, a dolgozó magyarság nem ér rá az olvasásra, meg a tanulásra. Meg aztán nincs is arra szükség, mert aki becsülettel és tisztességgel dolgozik a maga mesterségén, az megtette kötelességét hazájával és önmagával szemben. Általánosságban pe-

dig az a véleményem, hogy ebben a zürzavaros, nehéz világban inkább egy kis gondfeleltető vidámság kell a népnek, mint még több szomorúság, még több komolyság.

Hát ez nem igaz!

Nem írom alá, hogy ma csak szórakozásra és vígságra van szüksége az embernek. Ellenkezőleg! Ma kell a legtöbbet tanulni, ma van a legnagyobb szükség művelti és öntudatos magyarságra, mert válság előtt állunk.

Ma nem elég, ha valaki csak a saját mesterségének tudományát szippantja magába, hanem igyekezni kell szert tennie általános műveltségre is. A tanulásnak, a művelődésnek kellene lennie az otthonmaradottak nagy harcának s a cél, hogy utóljárjuk a nyugati kulturált államokat, ahol az iparosságnak megvan legalább a négy középiskolája, a jaluusi népiszkolának nyolc osztályuk van és nincs olyan paraszt, amelyik azt még nem látta.

Nekem úgy fáj, hogy a gazdag nyugati látogatók Magyarországon csak a bő gatyát keresik, meg a nyereg alatt megpuhított húst és arra kíváncsiak, hogy tényleg tudunk-e annyit és oly kaszkaringósan háromkodni, ahogyan hírlik. A magyar műveltséget, a magyar kultúrát csak mint egy felbarbár nép megnyilvánulását, nyugat felé való törekvéséért figyeli. És nem is tehet másképpen.

Mert mi diescsüznök azzal, hogy milyen nyílteszű, milyen szabad gondolkodású, tisztánlátó, fogékony a magyar nép. De mit ér ez a fogékony, ha nem párosul műveltséggel? Annyit, mint a föld mélyén rejlő, kibányászatlan vasérc.

Hogyan akarja a magyar iparosság, a szűlő magyar kereskedőréteg eredményesen felvenni a harcot a zsidókkal és az idegenekkel, ha nem igyekeznek szellemi fölénybe jutni velük szemben. Az egyik nagy római vezérnek ez volt a jelszava: ésszel az erő ellen és sohasem erővel az ész ellen, ez a győzelem titka. Itthon a belső fronton majdnem fordítva van.

Hiába van meg a jóakarata a vezető-ségben, hiába hínak vendégszerelésre neves embereket, hiába rendeznek előadássorozatokat. Az, akinek legjobban szüksége volna rá, a munkásság, oda sem hederít, a zsidó viszont megragad minden alkalmat, hogy művelődjön. Azt hiszem, ez az egyik titka annak, hogy bár hosszú évezredek óta üldözik őket, mégis megvannak, élnek és kezükben a világ. Mert művelt, széles látókörű és — bár ez nem ide tartozik — raffiniált tud lenni.

Új korok és új szellemi áramlatok felé halad az emberiség az új világ keresésében. A fajfenntartás ösztöne harcra készíti az embert. És ebben a harcban, nemzetek közötti nagy birkózásban már nem az marad felül, aki erősebb, hanem aki eszesebb.

Azt szeretném, ha a magyar virtus művelt lélekkel párosulna és nemcsak fegyverekkel, hanem ésszel, szellemi fölényrel is harcolnánk, mert akkor biztosabb volna a teljes győzelem.

Ha igazat írtam, adja Isten, hogy so-

raim ne találjanak süket fülekre.

Gyenge József

Junius 15-ig mindenki köteles az előírt mennyiségű oltóhomokot beszerezni

5 kilogramm oltóhomok eladási árát 20 fillérben állapította meg a polgármester

Nagyvárad thj. város polgármestere 1929—1943. éln. szám. alatt az alábbi hirdetményt adta ki:

A m. kir. honvédelmi miniszter ur 164.123—éln. 35—1943. sz. és 161.630—éln. 35—1943. sz., valamint a m. kir. belügyminiszter ur 106.775—1943 -V. sz. rendelet alapján Nagyvárad város öszszefüggően beépített területén a I, II és III. légo. csoportba sorolt vagyontárgyakat a padláson tárolt homokmennyiségén felül a gyújtóbombák hatásának csökkentésére — egy- és kétszobás lakásokban legalább kétszer 5 kg., három és ennél több szobás lakásokban legalább háromszor 5 kg., továbbá az emeletes épületek minden lépcsőházában emeletenként háromszor 5 kg. száraz oltóhomokkal kell ellátni. Az előtér (hall) a homokmennyiségek megjelölésénél nem számít szobáknak. A nem lakás céljára szolgáló helyiségekben az alagsorúkat minden 30 négyzetméterre után kell 5 kg. száraz homokot készletben tartani.

Lakásban a homokot az előszobában, ha pedig előszoba nincsen, valamint nem lakás céljára szolgáló helyiségekben a szabadtól nyíló bajárt, ajtó közelében kell elhelyezni, úgy hogy az az átmenetétől a bejárathoz négyen védett legyen.

Lépcsőházban a homokot úgy kell elhelyezni, hogy az a szabad közlekedési út akadályozza.

A homokot a könnyű szállítási és kezelhetőség céljából 5 kg.-ként megfelelő méretű és erősségű papírzsakokban, vagy más, a célnak megfelelő anyagból készült zacskóban kell tárolni.

A fenti rendelkezés végrehajtására elrendelem:

1. Minden vagyontárgy (lakás, üzlet, helyiség, műhely) bérlője, valamint a lépcsőháznál a tulajdonos a fentiek alapján elrendelt oltóhomokot saját maga tartozik beszerezni. Az oltóhomok beszerzés és szállítás költségét a vagyontárgyak tulajdonosai tartoznak viselni és ennek megfelelően a bérlő a beszerzett oltóhomok árát a vagyontárgy tulajdonosának felszámíthatja. Az oltóhomok bárholnan beszerezhető.

A beszerzés könnyebb lebonyolításá végett pedig elrendelem, hogy ugy a házcsoporthoz, mint a légoaltalmat önállóan ellátó lakóházaknál (vagyontárgyaknál) a ház, vagy házcsoporthoz tartozó parancsnok, községi — 3 tá-

szükségletet és azt a lakóshoz legközelebb eső épületfa, vagy tűzifakereskedőnél bejelenteni.

2. Minden vagyontárgy (lakás, üzlet, helyiség, műhely) bérlő, valamint minden lépcsőháztulajdonos tartozik a fentiek alapján biztosított oltóhomok szükségletét a vagyontárgyhoz legközelebb eső épületfa, vagy tűzifakereskedőtől megvásárolni, de legkésőbb f. évi június hó 15-ig beszerezni.

3. Elrendelem — az 1939. évi II. tc. 139. §. (3) bek. alapján — hogy a Nagyvárad város területén lévő épületfa és tűzifakereskedőknek, hogy a vagyontárgyak bérlőit által igényeit oltóhomok mennyiségét kifogástalan minőségben belátásuk szerint szerezzék be és azt 5 kg.-os súlymennyiségnek megfelelő mintaladák segítségével, kimérve az igénylőknek, száraz állapotban szolgáltatassák: 5 kg. oltóhomok anyag eladási árát 20 fillérben állapítom meg. A homok a már kijelölt helyszíni fuvarosok által szállítandó be az előző fátelpre.

4. Az oltóhomok tárolására szükséges zacskót a vagyontárgyak bérlői tartoznak beszerezni. Szabadkereskedelemben csak a m. kir. honvédelmi miniszter ur által engedélyezett anyagú s méretű és megállapított feliratu zacskókban szabad forgalomra bznni. Addig amíg ilyen szabványos zacskók beszerezhetők lesznek, a vagyontárgyak bérlői bármilyen megfelelő méretű és erősségű papírzsakó, vagy más, e célnak megfelelő anyagból készült zacskó felhasználhatnak.

5. Már most elrendelem, hogy a ház- és házcsoporthoz tartozó parancsnokok oltóhomok megvásárlás és megfelelő tárolását június hó 15-én ellenőrizzek és mulasztás esetén jelentésüket a Légo. I. va helyi csoportjánál (Rákóczi-ut 15.) írásban tegyék meg. Az ellenőrzés elvégzéséért a ház- és házcsoporthoz tartozó parancsnokok is felelősséggel tartoznak.

A kerületi kéményseprőmestereket ugyancsak utasítom, hogy ellenőrzésük során jelen rendeletben vázoltakat is kísérik figyelemmel. Mulasztás esetén ugy a mulasztó bérlő, háztulajdonos, mint lakóház légo parancsnok ellen a fentelentést ugyancsak a Légo. I. va helyi csoportjánál írásban tegyék meg.

Arannyiben a esetekben súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kivételül, követ el és 15 napig terjedhető elzárással lesznek büntetve azok, akik

Ma várható hivatalos közlemény a Roosevelt és Churchill tanácskozásairól

Komoly válságba került Stalin. Továbbra is minden erejükkel folytatják harcukat a bolsevizmussal szemben a kominternellenes népek

Washington. (Bud. Tud.) Keddre várják Roosevelt és Churchill tanácskozásairól kiadott közlemény megjelenését.

Stockholm. (MTI.) A Német TI jelenti: A Dagpost stockholmi reggeli lap az internacionálé feloszlátásával kapcsolatban megjegyzi, hogy a kommunizmus célkitűzéseiről a világ fordulmasításáról a szovjet végső katonai veresége után mond csak le. A

komintern módszerének megváltoztatása mindig együttjárt a szovjet válságos időszakával. Stalin jelenleg komoly válságba került. Az élelmiszert napról-napra csökkentik és feltehető, hogy a vörös hadsereg embertartaléka is fogyóban van. Alapjában véve hamis minden olyan kísérlet, amely Stalin elhatározását a bolsevizmus világhatalmi céljainak feladására magyarázná.

non bombatalálattal súlyosan megsebesült egy ellenséges kereskedelmi hajót. Egy tengeralattjáró Bis-

kaya felett lefűt egy ellenséges bombázót. Ellenséges bombázók a hétfőre virradó éjjel romboló- és gyújtóbombákkal támadta Dortmundot. A lakosságnak veszteségei voltak. Ed-digi jelentések szerint 33 ellenséges gépet lelőttek. Német harci gépek meglepetésszerű nappali támadást intéztek a délangliai Bournemouth és Hastings kikötővárosok ellen. A német légiő a 24-re virradó éjjel nagy erővel támadta Sunderlandot. A város és a kikötő területén tüzek keletkeztek.

Erős tartózkodással fogadta az észak-amerikai közvélemény a komintern feloszlátásának hírért

Berlin. (MTI.) Illetékes német helyen tájékoztatásul közlik: A kommunista internacionálé feloszlátása csak az eszközök megváltoztatását jelenti. Moszkva számos nemzetközi bolsevista szervezete továbbra is fennáll. Berlinben meglepéssel veszik tudomásul, hogy a világ közvéleménye azonnal átlátta a bolsevista célok ügyetlen álcázási kísérletét. A kominternellenes szövetségben egyesült nemzetek továbbra is minden eszközzel és szilárd akarattal folytatják a bolsevizmus elleni harcot, függetlenül attól, milyen alakban jelentkeznek.

Newyork. (Bud. Tud.) Az amerikai kommunista párt az internacionálé feloszlátása ellenére is folytatja működését.

London. (Bud. Tud.) Az angol munkásság az internacionálé megszüntetése után sem hajlandó össze-

olvadni a kommunistákkal.

Stockholm. (Bud. Tud.) A svéd kommunista párt tovább folytatja működését.

Buenosaires. (MTI.) A Stefani jelenti: Az északamerikai közvélemény erős tartózkodással fogadta a komintern feloszlátásának hírért. Mindenki az Egyesült Államok kommunista-pártjának állásfoglalását várja. — Egyelőre Stalin elhatározásában kísérletet látnak a szovjet-amerikai viszony megjavítására.

Stockholm. (MTI.) Az Interinf jelenti: Londoni hír szerint a brit munkáspárt körében ismételtén tárgyalták a komintern feloszlátásának ügyét. A hír a munkáspárti vezetők meglepte. Kijelentik, hogy semmi ok sincsen arra, hogy a munkáspárt változtatson eddigi határozatán a kommunistáknak a pártból való kizárását illetően.

Elsülyesztettek a német tengeralattjárók 10 ellenséges hajót a Atlanti Óceán északi részén

Hetek óta rengeteg orosz katona jelentkezett a német vonalakban a bolsevizmus elleni harcra

Berlin. (Interinf.) Míg a keleti arcvonal valamennyi szakaszán vasárnap is csend uralkodott, az arcvonal mögötti területen sikeresen tovább folytatódtak a bolsevista bandák megsemmisítésére irányuló harcok. A tisztogató hadműveletekben rendkívül kitüntették magukat az orosz önkéntesek, akik „Harc a bolsevizmus ellen” jelszóval a német véderő rendelkezésére bocsátották magukat. Jelentős terep és időjárási nehézségek ellenére vasárnap sikerült több szovjet bandát megsemmisíteni. Jellemző tünet a vörös hadseregben uralkodó állapotokra nézve, hogy a szökevények száma állandóan nő. Hetek óta rengeteg orosz katona jelentkezett a német vonalakban, hogy résztvehessenek a bolsevizmus elleni harcban. Bár a szovjetbiztosok és parancsnokok mindent megtettek katonáik szökésének megakadályozására, az elmúlt hat hét alatt még is több mint tízezer szovjet katonának sikerült elhárítani a német vonalakat. A gyűjtőtá-

borok egyuttal toborzó helyek is. Az orosz önkéntesek száma már is több százezerre rug. Az alakulatokat orosz tiszték és altisztek vezetik. A német véderő csupán az általános felügyelet és a kötelekeknek rendkívüli feladatok elvégzésére való beosztásának jogát tartotta fenn magának.

Berlin. (MTI.) A Führer főhadiszállásáról közli a Német TI. A véderő főparancsnokság közli: A keleti arcvonalon csak helyi jelentőségű harciselekmények folytak. A Földközi-tenger térségében német harci gépek a hétfőre virradó éjjel hajókat és Dzsidszelli katonai célpontjait támadták. Tengeralattjárók az Atlanti-óceán északi részén súlyos harcokban részben hajókaravánokból, részben magányos hajók elleni támadások során 10 ellenséges hajót elsülyesztettek el 55.000 tonnával. További négy hajót megtorpedoztak. Elsülyedésüket nem tudták megfigyelni. Harci gépeink az Atlanti-óceán-

Hogyan épült fel a színház és Bazárépület 43 évvel ezelőtt

Emlékezés Sztarill Ferenc közéleti munkásságára

Néhány héttel ezelőtt hunyt el Sztarill Ferenc, a nagyváradi iparoság egyik lezámottevőbb tagja. Az Ipartestület április 29-én tartott ülésén emlékezett meg kiváló tagtársuk érdemeiről. Szabó Károly ipartestületi elnök juttatta most el szerkesztőségünkhöz az alábbi méltatást.

A nemrég elhunyt Sztarill Ferenc építőmesterről a lapok úgy emlékeztek meg, hogy megbízható jó mester és kiválóan bacsület ember volt. Ennél kevesebbet nem irhattak, de hogy többet nem irtak, csak annak tulajdonítom, hogy a rekrológ írói, ahhoz a fiatal nemzedékhez tartozók lehetnek, akik a város fejlődésének azt az időszakát nem ismerték, amikor az állandó színház terve vajudott, azért nem em-

lékeztek meg Sztarillnak arról a közérdekű munkásságáról, amely a város fejlődése és szépítése terén korszakalkotó volt.

Ma már kevesen ének azok közül, akik még emlékeznek azokra a régi időkre, amikor a Tiszta Kálmán-téri, mai Református Leánygimnázium főépülete volt a város háza, ahol Sal Ferenc polgármester irányította a város közigazgatását.

Ebben az időben még csak arról vitákoztak a lapok hasábjain a város akkori szellemi vezetési, hogy kelle-e Varnadnak állandó színház? Emlékezetem szerint, maga a polgármester sem volt színházpárti és így az egész vita csak eszméi síkon folyt mindaddig, míg Sal Ferenc nyugdíjba ment.

Két párt vitája az állandó színházról

Az új polgármester, dr Bulyovszky József már programjába hozta az állandó színházat. Ezzel megindult a vita az állandó színházról. Abban most már mindenki egyetértett, hogy állandó színház kell, de hogy hol építsék fel, abban eltérők voltak a vélemények. Egyik párt a Nagypiac-térnek az Andrényi céggel szemben fekvő első parcelláját tartotta erre a célra legalkalmasabbnak, különös tekintettel arra, hogy a színház részére szükséges jókora terület a város birtokában van és így az nem kerül pénzbe.

A másik párt a Bémer-tér mellett tört lándzsát. Itt bőven volt indok, mert ez a tér nemcsak központi fekvésénél fogva volt a város szíve, hanem a színház elhelyezése miatt egész sor házat le kellett volna bontani, ami a város építési szempontjából kívánatos is volt, mert ha itt ki nem kezdik a színház érdekében a régi oradozó házakat, akkor a legszebbnek ígérkező tértalan ma is a régi állapotában virulna, mert csak egy ilyen monumentális alkotás tehetné indokoltá azt a nagy befektetést, amellyel a szükséges terület felszabadítását lehetővé tették.

A Nagypiac-tér pártiak miatt a költségek miatt elleneztek a Bémer-téri színházat, arra pedig egyelőre az ellenpárt sem tudott teletetet adni.

hogy miből lehetne ezt a telek vásárlási, vagy kisajátítási költségeket fedezni?

Ekkor állott elő Sztarill Ferenc az ő tervezetével. Sztarill nemcsak a színház helyét jelölte ki a Bémer-téren, hanem gondoskodott egyrészt a Bazár szoros kibővítéséről is, mert az alig 5-6 méter széles utast még a kocsi közlekedése sem volt elegendő, nehogy ott vilamos vonalat lehetett volna építeni. Másrészt tervezetében gondoskodott a kisajátítási költségek törlesztéséről is, a Bazárépület felépítésének gondolatával, amelynek élettartamát azért állapították meg 20 évben, mert az akkori számítások szerint, ez alatt a korszak várható jövedelméből a kisajátítási költségeket ki lehetett fizetni.

Mikor a Sztarill tervei rajzban megjelentek a lapokban és néhány kirkatban, egyszerre megoldottnak látszott az állandó színház felépítésének kérdése, mivel ez magában foglalta a színházat, a Bazár szoros kibővítését, a Bazár épület építésével pedig a költségek törlesztését. A tervezetet nem is kell bővebben ismertetni, mert az tökéletesen megegyezett azzal az állásponttal, amit mi már 43 év óta készen látunk és élvezünk klasszikus szépségű állandó színházunkban és a festőien szép Bémer-tér látképében.

Megmenti a Kazinczy-utcai diszletraktár telkét

Sztarill Ferenc magas kort ért, sok nehéz küzdelmet élt át. Jelentékeny vagyont elvesztette, sok ember össze-tört volna ennyi csapás súlya alatt, de a mélyen vallásos Sztarill nem esett kérésbe. A vallásban és a munkában talált menedéket. Különösen érdekes, hogy életutjának utolsó alkotásával nagy szolgálatot tett a városnak. Bizonyára nem sérttek vele senkit, ha erről

a teljesítményéről is megemlékezem.

Mikor a Kazinczy-utcai diszletraktár telkére építendő bérház felépítését a városi közgyűlés elhatározta, Sztarillnak tudomására jutott, hogy a 35 méter széles és mintegy 100 méter hosszú teleknek csak a feloldására akarnak építeni egy kiesszerű bérházat és a hosszhoz amugyis keskeny telekből mintegy 6 méter széles sávot a szomszédos tel-

kekhez akarnak csatolni és így a telek még keskenyebb lesz. Szinte kétségbeesett ennek a hatalmas területnek ilyen elpöcsékolása miatt és a 83 éves mester leült a rajztáblához és bámulatos precizitással dolgozott ki két méreterben is hatalmas bérház tervet, amelyvel az egész telek beépítését megoldotta, úgy hogy abban a bérpaloták mellett a díszletraktár kérdése is megoldást nyert új utca nyitással kapcsolatban.

Sztarill reám bízta terveinek a bemutatását, mit meg is cselekedtem, de azt illetékesek azért nem tartották figyelemreméltónak, mert az előbb említett kisserző bérház terveit már a műhíster is jóváhagyta, de arra az ígéretre, hogy majd megvizsgálják a Sztarill terveit, ott hagytam a város házában, ahonnan azt hősapok mulva úgy vittem vissza Sztarillnak, hogy abba bele sem tekintett senki. Sztarill nem nyugodott bele az én sikertelen küldetésembe és dr. Medvigy Ferenc t. h. b. tagot kérte fel, hogy terveit tegye magáévá és mutassa be még egyszer a városházán.

Ez a bemutatás a velejáró vita során arra az eredményre vezetett, hogy a már vállalatba adott, de még meg nem kezdett bérház építése lekerült a napirendről és így a város megmenekült attól, hogy a város szívében fekvő hatalmas telek, egy elhibázott építkezés miatt áldozatul esnek.

Ezzel a munkájával és meggyőződésekének makacs fenntartásával, életéréjének utolsó felhasználásával készített tervezetével Sztarill ismét nagy szolgálatot tett a városnak és ha majd sor kerül a gyönyörű telek felhasználására, akkor fog kitűnni, hogy milyen szerencse volt a telek épségben megartása.

Maradandó alkotással írta be nevét a város történetébe

Az elmaradottakból megállapítható, hogy Sztarill, az elől leírt tervezetével (Szinház, Bazárszoros, Bazárberház) olyan maradandó alkotással írta be nevét a város fejlesztése és szépségének történetébe, amely nem mehet nyomtalanul feledésbe. Nagy lebecsülés tehát Sztarillról az a megállapítás, hogy csak megbízható, jó iparos volt és becsületes is. Sztarillnak nemcsak elismerés jár, hanem maradandó emlék is.

Utcáink nem egy olyan embernek nevet viselnek, akiknek élete, munkássága megközelítőleg sem hagyott olyan nyomot a városépítés történetében, mint a Sztarill Ferencé. Az illetékesek találjanak módot arra, hogy Sztarill Ferencnek, a közéleti önzetlen munkásságához méltó emléket állítsanak azzal, hogy nevét egy róla elnevezendő utcában az utókornak átadja és gondoskodik arról is, hogy a városfejlesztés története számára az ő tervei megfelelő módon megőriztessenek.

Szófiából kilakoltatják a zsidókat. Szófiából jelentik: (MTI) A Német TI jelenti: A bolgár kormány elhatározta, hogy kilakoltatja Szófiából a zsidóvalású lakosságot. Az utolsó zsidóknak június 7-éig kell elhagyni a bolgár fővárost. A zsidókat az ország belsejében táborokban gyűjtik össze.

Váratlanul tengerbemerült a norvég partokon nagy földrés. Oslóból jelentik: (MTI) A Német TI jelenti: A norvég nyugati parton Drontheim közelében váratlanul a tengerbe merült 20 000 négyzetméternyi szántóföld. Az Aftenblad szerint a különös jelenségnek a következő a magyarázata: A szántóföldet hegyi lejtő határozta és a víz alomosa. Szerencsére a földművesek épp máshol voltak elfoglalva, így emberéletben nem esett kár.

Közismert családból származó fiatalember a vádlottak padján

Lopásért, okirathamisításért, csalásért és sikkasztásért 1 évi börtönre és 5 évi hivatalvesztésre ítélte a törvényszék Tökés Andrást

Nagyvárad, május 25. Jómódú, úri család gyermekeként indult el Tökés András, 24 éves fiatalember arra az útra, mely a nagyváradi fogház egyik cellájába torkollott. Szuronyos fegyőr kíséretében vonult fel onnan a tárgyalóterembe, ahol ma zseniális ügyességgel elkövetett különböző bűncselekményeiért vonja felelősségre a törvényszék dr. Bartos-tanácsa.

Alacsony terméű, háva tekintetű, kiefiúsan pafók, kerekarcú fiatalember Tökés András, s előrezegett vállal, kisse görnyedten, lehajtott fejjel áll a bírői emelvény előtt. Személyi adatainak felvétele során kiderül, hogy realérttségivel bír, nős magántisztviselő, utolsó lakhelye Nagyvárad volt. Három nyelvet beszél tökéletesen, kettőt valamivel gyengébben.

„Eltulajdonítottam két csekkürlapot“

— Tudja-e, mivel van vádolva? — teszi fel az első kérdést az elnök. — Felolvasom: háromrendbeli lopás büntetéssel, egyrendbeli okirathamisítás és egyrendbeli csalás büntetéssel és egyrendbeli sikkasztás büntetéssel. Megértette a vádat és bűnösnek érzi magát?

Vádlott (lassan, vontatottan): Igen.

Elnök: Mondja el szépen, sorjában, hogyan történt.

Vádlott (rövid hallgatás után, ismét vontatottan, vallani kezd): 1942 őszén Budapestről Nagyváradra jöttem és a Komlós Aladár cég szolgálatába álltam. Onnan, az íróasztalról eltulajdonítottam két csekkürlapot, melyek egyikére Budapestén létemkor ezer pengőt vettem fel. A másikat nem váltottam be.

Elnök: Nem váltotta be, vagy nem fizette ki a posta? Nagy különbség!

Vádlott: Bemutattam, de a posta gyűnűt fogott és elutasította a kifizetését.

Elnök: Milyen körülmények között távozott a Komlós-cég szolgálatából?

Vádlott (hosszú gondolkodás után): Fizetésemelést kértem és mivel nem kaptam, felmondtam.

Elnök: Hol volt a csekk?

Vádlott: Az íróasztalon...

Elnök: Az nem lehet, egy csekkfüzetet nem tartanak az íróasztal tetején. Bent volt a fiókban, ugy-e? Hogy vette ki? Feltörte a fiókot, vagy alkuleccsal nyitotta fel?

Vádlott: Nem emlékezem pontosan, de vagy az íróasztalon felejtődött, vagy nyitott fiókban volt...

Elnök: Ki volt töltve a két csekk és alá volt írva?

Vádlott: Az egyiket én töltöttem ki 1000 pengőre, a másikat ki volt töltve 730 pengő 63 fillérről. Mind a kettőt én írtam alá...

Elnök: És a bélyegző?

Vádlott: Nem emlékszem, hogy rajta volt-e a bélyegző... Vagy én ütöttem volna rá?

Elnök: Próbálgatta már azelőtt a főnök aláírását?

Vádlott (ismét hosszas habozás után, egészen halkán): Nem emlékezem pontosan, de azt hiszem, igen...

Elnök: Nos, hogyan történt a második lopás?

Vádlott: Amikor Komlóstól kiléptem, a Vas József-céghez léptem be, november vége felé. Vas átadott egy börtönbe

zárt, kitöltött és aláírt csekket, mely 470 pengő 60 fillérről szólt, azzal, hogy dobjam be a postaládába. En feltéptem a börtönköt a csekket magamhoz vettem és Pesteni úgy emlékezem, a Komlós-féle csekkkel egyidőben beváltottam.

Elnök: Menjünk tovább. Hol lakott Váradon?

Vádlott: Elefánt Emánuelnél volt butorozott szobám. Ott felnyitottam azt a ruházelekrényt, amelyben a férje ruháit tartotta s kivettém két ruhát...

Elnök: Mivel nyitotta fel a szekrényt?

Vádlott: Az éjjeli szekrényben találtam egy kulcsot s az éppen beletalált...

Elnök: Mi történt a ruhákkal?

Vádlott: Az egyiket eladtam Molnár öskáruhakereskedőnek, a másikat is kínáltam, de a kereskedő azt felismerte és visszaadta a tulajdonosának.

Elnök: Maga alacsony ember, a ruha pedig magas férfira volt szabva. Mit mondott Molnárnak, amikor az élő ruhát eladta, hogy kié?

Vádlott: Lehet, hogy kitaláltam valami ürügyet...

Elnök: S mi történt azután? Hogy volt azzal a Mózes-féle rádióval?

Vádlott: Körülbelül augusztus elején részletre vettem egy rádiót 331 pengő a néhány fillérről. Ebből csak 39 pengő s néhány fillért fizettem ki...

Elnök: S mi történt a rádióval?

Vádlott: Eladtam egy Rákóczi-úti rádiókereskedőnek, 185 pengőért.

Elnök: Nem kérdezte a kereskedő, hogy miféle rádió az, nem igazoltatta magát?

Vádlott: De igen, írást adtam róla, hogy a saját gépem.

Elnök: Más egyebet nem követett el?

Vádlott: Nem.

16 dícsérő ajánlólevél

Komlós Aladár tanukénti kihallgatása következik ezután. Szerinte 1942 november elején lépett szolgálatába Tökés és mindössze négy napig volt ott. Ez idő alatt tökéletesen meg volt vele élgedve s egyébként is 16 ajánlólevelet hozott, amelyek mind dícsérőleg emlékeztek meg róla. Az egyik például azt igazolta, hogy az UFánál volt titkár.

Elnök: Miért távozott el négy nap után?

Tanu: Azt mondta, kapott egy magasabb fizetéssel járó állást. En még szerencsét is kívántam neki... Csak azután tudtam meg, hogy mi a távozásának igazi oka, amikor pár nappal később táviratot kaptam a postatakaréktól, hogy 1000 pengőt kifizettek a csekkemre.

Tanu ezután elmondja, hogy a csekkürlapot ő az íróasztala fiókjában tartotta s abban a szobában dolgozott, mint levelező. Tökés is. Lehetséges, hogy amikor őt telefonálni hívták, a kulcsot bennhagyta a fiókban s így jutott Tökéshez a csekklap. A csekklapok kitöltéséhez ő egészen külön bélyegzőt és különleges tintát használt, ez utóbbit tehát Tökésnek külön be kellett szereznie. Szerinte mindkét csekk számszerűleg is kitöltetlen volt. A felfedezés után azonnal telefonált Pestre, közölte, hogy

a csekkel család történt és letiltotta a még be nem váltott csekk kifizetését.

„Tettet akaratakorlátozottságában követte el“

Vass József, Mózes István és Elefánt Emánuelné kihallgatása után, akik valamennyien kijelentették, hogy nem kívánják a vádlott megbüntetését, csupán az okozott kár megtérítését, dr. Szedlák Ödön elmeszakértő véleményét hallgatja meg a bíróság. Eszerint: a dr. Beöthy Konrád törvényszéki orvosszakértővel együtt megejtett vizsgálat adatai alapján megállapítást nyert, hogy Tökés erkölcsileg fogyatékos egyén és ezért akarata szabad elhatározó képességében korlátozva van. Vádlott már gyermekkorában szívbeteg volt; éjszakai felriadásai voltak, iskoláit gyengén végezte, sokszor bukott és ismételt. Könnyű életet élt s a pénzt kétéves erkölcsű nőkre, éjjeli-alkalokban költötte el, annak ellenére, hogy jó nevelésben részesült. Többször volt ideg- és elmegyógyintézetben, Marosvásárhelyen, Kolozsvárt, Budapesten, a Lipótmezőn s a hárshegyi ideg- és kedélybeteg szanatóriumban. Tetteit tehát akarateréjének korlátozottságában követte el.

Dr. Beöthy Konrád kijelenti, hogy véleménye azonos.

Dr. Schuller kir. ügyész fenntartja a vádat és kéri a vádlott felelősségrevonását leváltított megsértésének vétsége miatt is, amit a csekket tartalmazó levél felbontásával követett el. Kéri vele szemben a törvény teljes szigorának alkalmazását, mert az ilyen emberektől a társadalmat meg kell óvni.

Dr. Turnovszky Sándor védő a vádlott felmentését kéri, miután, szerinte, a büntethetőség kizártnak látszik, tekintettel a felmutatott orvosi bizonyítványok megállapításaira. Ilyen emberekkel nem szabad megtölteni a börtönöket, inkább elmegyógyintézetbe kell őket utálni. Erről egyébként gondoskodni kíván maga a család is, amelyre nézve a vádlott valószínű katasztrófát jelent.

Súlyosbításért felebbez a kir. ügyész

Miután a vádlott nem kíván egyebet felhozni védelmére, a tanács ítélehozzatalra vonul vissza. Közel egy órási tanácskozás után kihirdeti ítéletét, mely szerint:

Tökés Andrást bűnösnek mondja ki a vádirattól eltérően kétrendbeli lopás és kétrendbeli magánokirathamisítás büntetésében, továbbá egyrendbeli sikkasztás és egyrendbeli csalás büntetésében és ezért, az enyhítő szakasz alkalmazásával 1 évi börtönre és 5 évi hivatalvesztésre, valamint politikai jogainak ugyanilyen tartamu felfüggesztésére ítéli. A leváltított megsértésének vádját alól fölmenti, mivel a sértett nem kívánta megbüntetését. Az előzetes letartóztatásban eltöltött 5 hónap és 25 nappól 5 hó és 10 napot beszámít az ítéletbe.

Az elítelt az ítéletben megnyugodott, a kir. ügyész a 92. szakasz alkalmazása miatt, súlyosbításért felebbezett, míg a védő semmisségi panaszal élt a minősítés miatt.

(M. F. V.)

Világítóbombák, gyújtóbombák, aknabombák

A németországi angol légitámadások romboló eszközei

A „Der Adler” című német repülőügyi folyóirat rendkívül érdekes cikkben ismerteti az angol légitámadásoknál használt bombafajtákat. Ebből a cikkből valók a következő adatok.

A jelenleg hadban álló országok hadseregei már jóval a háború kitörése előtt ismerték a világítóbombákat, melyeknek fénye nemcsak bizonyos célok felismeréséhez elegendő, hanem az éjszakai fényképezést is lehetővé teszi. Azóta a világítóbombák természetesen még tovább haladtak a tökéletesedés útján és jelenleg elsősorban a tájékozódás szolgálatában állanak. A több méteres átmérőjű ejtőernyőkön függő bombák bizonyos előre beállított magassághoz gyulladnak és

óriási, mintegy egy-két millió gyertyafényű fényerővel körülbelül 4

percig világítanak.

Ezalatt a bomba két méteres másodpercenkénti sebességgel 500 métert esik. A fehér fényű bombákon kívül sárga, vörös, narancsszínű stb. színű bombák is használatban vannak, melyek egyrészt a földfelület jobb felismerését teszik lehetővé, másrészt egyúttal jeladásul is szolgálhatnak. Újabban szokásba jöttek az úgynevezett fűrtbombák is, melyek több különböző színű fényt árasztó és különböző magasságokban gyulladó bombákból állanak. Ezek hatalmas területeket, ugyiszló nappali világításba helyeznek, úgyhogy használatuk teljesen elfogadhatatlanná teszi azt az angol védekezést, mely a templomok, kórházak, polgári lakónegyedek és más nem katonai célok bombázását látás hiányával akarja mentesíteni.

Legtöbb kárt a gyújtóbombák okoznak

A polgári lakótelepeken a legtöbb kárt a gyújtóbombák okozzák. Az angolok gyújtóbombaként rudbombákat, foszfortartályokat és foszforosgyújtóbombákat szoktak használni.

A legnagyobb mennyiségben leszárt angol gyújtóbomba az 1,7 kilós elektrontermisrudbomba. — Ennek az aránylag könnyű és lapos fenekű bombának nincs nagy átütőereje, úgyhogy rendszerint már a legfelső emeleten megakad. Végső sebessége másodpercenként mintegy 120 métert, azaz 430 kilométeres órásebességet tesz ki. Az elektronhüvelybe elhelyezett 10—15 termitlapdás meglehetősen nagyfokú füstfejlesztés mellett világító fehér fényvel ég és általában csak a könnyen gyulladó tárgyakat lobbantja lángra, míg masszív fatárgyakon csak lassan terjeszkedő tűzfészt támasztanak.

Újabban az angolok szokásba vették, hogy ezeknek a rudbombáknak egy részét robbanótöltettel is ellátják, mely a becsapódás után háromöt percen belül erős repeszhatás kifejtésével robban. A cél az oltást végző őrség megfélemlítése. A repeszdarabok fél gyufásdoboz nagyságúak és még a négy centiméteres vastagságú deszkát, vagy 5—6 milliméteres bádogot is átütik. Ennek ellenére ezeket a bombákat is eredményesen lehet oltani, ha a tűzoltószeremélyzet az oltást az első öt percen falkingrások, kémények, tartóoszlopok vagy más alkalmas fedezék mögött végzi.

Több emeletet is felgyújt a foszforos bomba

A gyújtóhatás fokozására az úgynevezett foszfortartályok és foszforos gyújtóbombák szolgálnak. Az

Pályázati hirdetés

Bors község Levante bizottsága Bors községben építendő levante otthon munkálatokra pályázatot hirdet.

Feltételek Bors község jegyzői hivatalában f. hó 31-ig mindennap délelőtt 12 óráig megtekinthetők.

Levante bizottság.

hanem az időzített gyújtószerkezet váltja ki.

Légiaknák — 200 fokos hővel

A repesz- és páncélbombáztól a gyengébb építmények, angol részről főleg lakótelepek ellen használt aknabombák vagy légiaknák aránytalanul vékonyabb falazatukkal és ennek megfelelően nagyobb töltetükkel különböznek. A hatást itt nem a repeszdarabok, hanem a légnyomás fejtja ki. A robbanás pillanatában másodpercenként mintegy 8000 méteres sebességgel felbomló robbanóanyag a 2000 fokos maximális hőfok elérésekor eredeti térfogatának hozzávetőleg 15.000-szeresére terjeszkedik ki. Ezek a gyorsan kiterjedő gázok a robbanóanyag közvetlen közelében négyzetméterenként 100.000 kilogrammos nyomás váltanak ki, mely másodpercenként a 8000 métert is elérő sebességgel terjed tovább és

Az időzítészerkezetet úgy is lehet állítani, hogy a bomba akár már a cél elérése előtt, akár pedig órák, vagy napok múlva robbanjon. A repeszbomba egyik fajtája az úgynevezett páncélbomba, mely különleges acéltövezetből készült vastag falazatával arra van hivatva, hogy erődtémények, kazamaták, ütegállások stb. leküzdésére szolgáljon.

útjában természetesen mindent szétrombol. A távolság növekedésével azonban a nyomás gyorsan csökken és

200—300 méteres távolsághoz már legfeljebb csak ablaküvegekben és tetőzetben tesz kárt.

50 méter távolsághoz a nyomás négyzetcentiméterenként három kilogrammra rug és ezzel a téglaszilárdságával szemben még fölényben van, egy nagy felületű vékony falat tehát azok esetében be tud dönteni, a lazább szerkezetű, rugalmas falakból épült házakkal szemben azonban rendszerint hatástalan, a négyzetcentiméterenként 300 kilogrammos belső szilárdságú beton- és acélvázú falakban pedig éppenséggel semmi kárt sem tud tenni. (MN)

Kapuzárás a Szigligeti Színházban

Nagyvárad, május 25. Vasárnap véget ért a Szigligeti Színház játéskészítési évadja és másnap már el is utazott a társulat csaknem valamennyi tagja, úgyhogy hétfőn már olyan üres és néptelen volt a színház és tájéka, mintha már évek óta nem lett volna itt színjátszás.

Putnik Bálint igazgató azonban még néhány napig itt marad, hogy bizonyos kérdéseket rendezzen a kapuzárással kapcsolatban. Egyedül tett-vett, csomagolt az igazgatói irodában, mikor felkerestük, hogy az elmúlt szezon tapasztalatairól és a jövő idény kilátásairól beszéljünk vele.

Vége — egy színigazgató, aki nem bír... Putnik Bálint bevallja, hogy meg van elégedve a szezonnal, amelyet most fejezett be.

— Az erkölcsi siker megítélése, — mondotta — nem rám, hanem a közönségre tartozik. De úgy érzem, nem vagyok szerénytelen, ha megállapítom, hogy művészeti szempontból is mutatunk fel szép eredményeket. Igaz ugyan, hogy a prózai előadások sok kívánnivalót hagytak hátra, mert két eltávozott prózai színészemet nem tudtam pótolni, de azt hiszem, hogy ezt a hiányt a gyakori vendégfellépésekkel sikerült némiképp feledtetnem... Igen nagy munkát végeztünk: ötven darabot mutattunk be. Ebből 25 volt daljáték, 16 kimondott próza és 9 zenés vígjáték, amiben a prózai társulatot joggal egészíthette ki az operett-személyzet. Legnagyobb sikere a Bolond Ásvayné-nak volt 27 előadással. Rangsorban utána mindjárt a Mátia főhadnagy következett, amely 21 előadást ért meg. A vendégművészek közül Tolnay Klári aratta a legátütöbbséget a Francia szobalány című vígjátékban, természetesen Bajor Gizi mellett, akit a Bolond Ásvayné címszerepben csodálhattak a nagyváradi közönség.

— A publikum színházjárója kedve, — folytatta Putnik Bálint, — határozottan emelkedett az elmúlt szezonban. Nemi háborús konjunktúra is szerepet játszik ugyan ebben, de talán a mi ügye-

zetünk sem volt lényegtelen körülmény. A közönség becsokolt a színházba, egyre több érdeklődést mutat a színjátszás iránt és szeretetével fogadta a társulat tagjait. Valahogy meleg légkör alakult ki a színpad és a nézőtér között, úgyhogy ez már emlékeztetni kezd arra a színpártolásra, ami Nagyváradnak régi és becses hagyománya.

— Ennek az érdeklődésnek, — jelentette ki színigazgatótól szokatlan öszinteséggel Putnik Bálint, — meg volt az anyagi eredménye is. Nemcsak hogy nem küzdöttem zavarokkal, hanem határozottan jól zártam a szezonot...

— És a jövő évad? — kérdeztük.

— Azért gond van elég. Első feladatnak tekintetem, hogy jó prózai társulatot szervezzek. Már szerződöttem is Horváth Jenő, a kiváló drámai hőst és Lovassy Klára hősnőt. Emellett azonban a nagyon tehetséges Hottó Éváról se akarnék lemondani, aki a közönség elsőrendű kedvencei közé tartozik. De, sajnos, oly magas igényekkel lép fel, hogy egyelőre még nem fejeződtek be a tárgyalásaim vele. Azonkívül Kiss Ferenc ajánlására szerződöttem egy fiatal amorózót, Bácskay a neve, aki most végzi a színiakadémiát. Bácskay is megmarad a társulatnál. Kemény Gizi is aláírta már a szerződést... Általában a rezszi 50—60—80, és 100 százalékos emelkedést fog mutatni a művészi személyzet fizetése tekintetében. Még magam sem tudom, hogy fogom ezt kibírni, de kénytelen vagyok fejést ugrani, mert, ellentétben a régi színigazgatói gyakorlattal, a városal kötött szerződéssem utolsó esztendejében, feltétlenül különbet akarok nyújtani az eddigienél. Természetes, hogy a helyarákat emelni kell, erre már történt is utalás a színügyi bizottság legutóbbi ülésén, de hogy milyen mértékű lesz a helyarák drágulása, az még nincs eldöntve. Abban is reménykedem, — fejezte be nyilatkozatát Putnik Bálint, — hogy a városi szubvenciót is emelni fogják. Ez mindenképpen indokolt volna... (f. b.)

Magyar hősök

Példátlannul nehéz feladatok elé állították a téli csata küzdelmei a honvéd műszaki csapatokat. Ezek számtalan esetben műszaki munkájuk mellett fegyverrel is hatásosan avatkoztak bele a harcba.

Báró schwambergi Kruchina Béla százados, egyik utászszázalójunk parancsnoka 1943 január 13-án Ruskaja-Trotsjanka mellett az ott elhúzódó völgyet védelmezte zászlóalja egyrészelével. Eközben műszaki zárcsokat telepített. Feladatát mintaszerűen és rendületlenül teljesítette, noha a védőállást már oldalról is átkarolta az ellenség és heves tűz alatt tartotta az utászokat. Ekkor a közvetlen előlük lévő községből visszavonuló német csapatok azt a hírt hozták, hogy a községbe már betörték a bolsevista harcokcsik, sőt kevéssel utóbb a szovjet gyalogság is megszállta a helységet.

Az új helyzet a műszaki zórák terét is megváltoztatta és ezért feltétlen bizonyosságot kellett szerezni az ellenség csoportosításáról. Kruchina százados maga vállalkozott e fontos feladatra. Önként jelentkező utászok élén vakmerően benyomult a községbe és a leghevesebb tűzben tájékozódott a bolsevisták csoportosításáról és erejéről. Felderítésének eredményeképpen sikerült a műszaki munkákat a leghatásosabb telepítéssel tovább folytatni és betelepezni. Kruchina százados merész felderítővállalkozásában különösen kitűntette magát még Révész József hadnagy valamint Kressz István honvéd.

Ugyanítt mutatott ragyogó példát hősi kötelességteljesítésével Fenyvesi János őrmester utászszakasparancsnok. Fenyvesi őrmester azt a parancsot kapta, hogy szakaszával a leg-sürgősebben telepítsen aknákat s így zárja le a ruskaja-postjankai völgyet, ugyanakkor pedig szerelje robbantás-hoz a völgyön átvezető egyetlen hidat is. A feladat teljesítése szinte lehetetlennek látszott, mert az ellenség akkor már három oldalról körülfárta őket. Fenyvesi őrmester mindamellett haladéktalanul hozzátárgott a parancs teljesítéséhez, noha a bolsevisták rövidesen minden oldalról tűz alá vették az aknatelepítő utászcsoporthot, sőt az ellenség erőszakos felderítés céljából előretörő harcokcsikjai is megkísérelték az utászszakasz elűzését. Fenyvesi őrmester azonban a legvállalósságosabb pillanatokban is olyan rendíthetetlen nyugalmat és hősiesség magatartást tanúsított, hogy a példáján felbuzduló legénység a veszedélmet szinte semmibe véve folytatta és fejezte be a munkát. Az aknákat elkészült, a hidat felrobbantották s ezzel — valósággal a bolsevista harcokcsik sora előtt — vágták el azok útját. A feladat végrehajtásában különösen kiemelkedtek még példás hősiességükkel: Hölfer György szakaszvezető, Berta Dezső tizedes, Takács Rudolf őrmester és Benyék György honvéd.

Szolgálatos gyógyszerárak:

IV. CSOPORT:

Gránátalma gyógyszerár, Rákóczi-u. 27. (Irgalmasrend) 15-25.

HUNGARIA gyógyszerár, Mussolinier 8. (Szabó Aczél I.) 15-28.

MINERVA gyógyszerár, Szent László tér 5. (Gálósi F.)

ÓRANGYAL gyógyszerár, Gróf Teleki Pál-u. 44. (Révész J.)

Mennyi hajóteret vesztett eddig Anglia?

A hajóvesztések valódi mértékét megtudni vágyó angol közvélemény sürgetésére végre kijelentette Churchill egyik legutóbbi beszédében, hogy az Egyesült Államoknak háborúba lépésük idején, vagyis 1941 december elején kerek 10 millió bruttóregisztertonna hajóteret volt. Brit zászló alatt járó hajó ugyanekkor „mintegy kétszer annyi” lehetett, tehát kerek 20 millió brt. Ez a beismerés azt jelenti, hogy miután Anglia 1939 szeptemberében 33 millió brt és egyéb lefoglalt hajóteret rendelkezett, közben legalább 13 millió brt-vel vesztett el. Shinwell képviselőnek azonban nem volt elég pontos Churchill „mintegy kétszer annyi” meghatározása.

Az egyik londoni újságban megjelent cikkében azt írja, hogy a brit hajótervesztés 1939 szeptember óta nagyobb, mint az akkori egész hajóállomány volt! Minthogy ez akkor 21,5 millió brt-ra rugott, Shinwell magyarázata

szerint a tengelyhatalmak nem 13, hanem 21,5 millió brt hajóteret súlyosítottak el eddig.

Ezzel a homályos brit tonnatartalom számítás kísé tiszta zódik.

A német, olasz és japán adatok szerint ugyanis 1942 végéig kerek 28 millió brt-t súlyosítottunk el. Körülbelül 2 millió brt állandóan javítás alatt lehet, 1 milliót pedig a haditengerészet foglalt le. A hiány tehát összesen 31 millió brt-ra tehető. Ha marmost a 33 millió brit hajóállományhoz hozzávesszük az USA 9 millióját, akkor ebből a 42 millió brt-ból 1942 decembervégén már csak 11 millió brt volt meg. 1939 óta ujonnan elkészült kerek 10 millió brt., tehát Angliának és az Egyesült Államoknak 1942. végén 21 millió brt hajóteret állt rendelkezésre. Vagyis most kettőjüknek együttvéve nincs annyi, mint Angliának 1939-ben. (TEK)

A sportélet pártolása a tengely-államokban

Ma már alig akad állam, amelyik ne ismerte volna fel a sport honvédelmi jelentőségét. Habár a háborús viszonyok miatt nemzetközi mérkőzést nem igen láthatunk, a tengely országaiban mégis mindenütt mozgalmas nemzetközi sportéletnek lehetünk szemtanúi. A kormányok szívesen foglalkoznak a sportélet pártolásával. Magyarországon az állam 1913-ban négyezerannyi pénzbeli segítséget nyújt a sportnak, mint 1937-ben, Bulgáriában különös gondot fordítanak az iskolai sportra: a bulgár középiskolákban kötelező tanterv a síelés. A finn állami „katonai-ifjak” szervezet jelentős sporteredményeket

mutat fel. A „favágóverseny” és a „szomszéd segítése” elnevezésű önkéntes munkaszolgálatokban a férfi és női sportolók, valamint a „katonai-ifjak” összesen 30 millió munkórát dolgoztak. Olaszországban érdekes siversenyt rendeztek az egyetemi hallgatók „Könyv és fegyver” jelszóval. Madridban helyreállították a polgárháborúban szétrombolt stadiont és befogadóképességét 60.000 emberre emelték. Maxis tervezik egy még nagyobb nemzeti stadion megépítését a főváros közelében. Japánban a Meiji-játékokon hatalmas tömegek vettek részt. (TEK)

Rendelet az elhanyagolt mezőgazdasági ingatlanok megművelésére

Minden birtokos köteles beilleszkedni az ország termelési rendjébe

A mezőgazdaság fejlesztéséről szóló törvény kimondja, hogy minden birtokos köteles a közérdek és okszerűség követelményeinek megfelelő gazdálkodással beilleszkedni az ország általános mezőgazdasági, termelési rendjébe. Kimondja továbbá hogy a termelési rendjének biztosítása végett hatósági intézkedéseknek van helye olyan esetekben, ha az ingatlan paragon maradásától kell tartani, vagy az ingatlanon folytatott gazdálkodás az ingatlanon folytatott gazdálkodás illetve a birtokos a termelési rendjét a fennálló törvényes rendelkezések megszegésével súlyosan veszélyeztet.

Bánffy Dániel báró földművelésügyi miniszter a törvény fenti intézkedéseinek végrehajtásával kapcsolatban két rendeletet adott ki. Az egyik rendelet az olyan elhanyagolt mezőgazdasági ingatlanokra vonatkozik, ahol a termelési rend biztosítása céljából rövidebb ideig tartó beavatkozásra van csak szükség, amely esetekben az illetékes vármegyei gazdasági, felügye-

lőség birtokkezelő kirendelése útján gondoskodik a szükséges munkálatok elvégzéséről. A másik rendelet olyan esetekre tartalmaz rendelkezést, amikor hosszabb időtartamra beavatkozás szükséges. Ilyen esetekben a vármegyei gazdasági felügyelőség javaslata alapján bírósági eljárás útján az elhanyagolt mezőgazdasági ingatlanok legfeljebb 6 évi időtartamra szóló használatbeadásával nyer biztosítást a termelési rendje. A rendeletek a termelési rend biztosítása mellett azt a célt is szolgálják, hogy egyes munkálatoknál segítségnyújtásnak azoknak a gazdáknak, akik a háborús viszonyok következtében olyan helyzetbe jutottak, hogy ingatlanuk megfelelő műveléséről saját erejükből gondoskodni nem tudnak.

Hirdessen

a Magyar Lapokban

Kérdőívek a szabóiparosok béléscsillapítására

A Magyar Tudósító jelenti: A szabóiparban nagy gondot okoz a ruhakészítéshez szükséges hozzávalók, különösen a béléssanyagok beszerzése. A szabóipar testület most igyekszik megszervezni e téren tagjai elhatározását és ezért kérdőíveket küldött szét a szabómesterekhez. Külön kérdőíveket töltenek ki a bedolgozó iparosok és külön kérdőívet a rendeltetett kiszolgáló iparosok. Fel kell tüntetni a kérdőíven, milyen szabóságot űz a mester, hány segédet és hány tanoncot tart, hetenként hány ruhadarabot készít, fel kell tüntetni a vállalat. Az ipar testület a beérkező adatok alapján a szabómestereket egy-egy kereskedőhöz fogja beutalni, akinek azután kötelessége lesz a mester megfelelő mennyiségű béléssanyaggal, utalvány ellenében, ellátni.

Mi újság a piacon

(Nagyvárad.) A hétfői hetipiacon még mindig csak zöldségekben van erősebb felhozatal, egyéb terményekben rendkívül gyenge a kínálat. Állatvásár egyáltalán nem volt. Gyümölcsfelékben a korai cseresznye mellett megjelent az eper.

A legmagasabb árak a következők voltak:

Gyümölcsfelék:

Felhozatal kevés.

1 kg. alma 2.60, 4.80, 5.—, 1 drb citrom 0.20, 0.40, 1 kg. narancs 6.50, 7.—, 1 kg. cseresznye 1.70, 2.50, 1 kg. eper 6.—, 8.— pengő.

Zöldségfelék:

Felhozatal erős.

1 kg. burgonya 2.—, 2.50, 1 kg. zöldborsó 2.—, 2.50, 1 csom. répa 0.30, 0.40, 1 csom. hagyma 0.10, 0.12, 1 kg. spárga 4.50, 5.—, 1 kg. rösztök 1.40, 2.50, 1 kg. champion gomba 7.—, 10.—, 1 kg. cékla 0.20, 1 kg. petrezselyem 0.30, 1 drb kalarábé 0.20, 0.50, 1 drb zeller 0.20, 1 kg. száraz bab 1.08, 1 csom. retek 0.25, 0.36, 1 kg. sóska 0.40, 0.60, 1 kg. spenót 0.40, 0.50, 1 drb ugorka 0.40, 0.70, 1 drb zöldpaprika 0.80, 1.—.

Élő-állatok:

Felhozatal semmi.

1 drb szarvasmarha vágó kg. 1.20, 1.40, 1 drb fej: tehén 1200, 1600, 1 pár kismalac 160, 180, 1 drb igazló 300, 900, 1 drb parádéslo 1000, 1600 pengő.

Szárnyasok:

Felhozatal gyenge.

I. o. csirke 4.10, II. o. csirke 4.10, hizott liba 4.80, sovány liba 4.80, tyúk kg. 4.—, hizott ruca kg. 4.70, sovány ruca kg. 4.70, 1 drb tojás 0.22, 0.24, 1 kg. 4.20, 4.50.

Hal-félék:

Felhozatal gyenge.

1 kg. sulyu ponty 4.60, 1 kg. csuka 4.40, 1 kg. apró hal 2.50, 3.80.

Tej-termékek:

Felhozatal gyenge.

1 liter tej 0.40, 1 kg. vaj 6.70, 7.70, 1 kg. juhtúró 3.60, 4.10, 1 kg. tehéntúró 1.25, 1.36, 1 kg. tejfel 1.50, 1.70, 1 kg. sajt 3.—.

Hus-árak:

1 kg. marhahús 3.80, 1 kg. disznóhús 3.80, 1 kg. növendékmarha 3.80, 1 kg. juhús 2.40, 1 kg. margarin 3.80, 1 kg. tepertő 3.80, 1 kg. lóhús 1.30, 1.40.

HIREK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
NAGYVÁRAD,
 SZILÁGYI DEZSŐ-UTCA 5 SZÁM.
 Telefon: 12-27.

ELŐTÉRTESEI ÁRAK: Egész évre 38.40.
 félévre 19.20, egy óra 3.20 pengő.
 Postatakarékpénztári csekk számlánk
 száma: 72.301.
 Kéziratokat nem adunk vissza.

ÖTVENÉVES ÉRETTSÉGI TALÁLKOZÓ. Felkérem azokat, akikkel 1893-ban a nagyváradai prem. rendi főgimnáziumban együtt tettem le az érettségi vizsgálatot, hogy a felszázados találkozó megrendezése céljából velem címeiket tudatni szíveskedjenek. Dr. Bozók Gy. sz. egyetemi ny. r. tanár. Pécs.

ÚJ NÉMET TUDOMÁNYOS INTÉZETEK EGÉSZ SORA LÉTESÜLT A HÁBORU ÓTA. Hogy a tudományos kutatás Németországban a háború ellenére is zavartalanul folyik tovább, sőt éppen a háborúban még inkább kibővült, bizonyítja a számos teljesen új tudományos kutatóállomás alapítása. Így létesült legutóbb Madridban a Német Birodalom régészeti intézete. Ezenkívül a következő alapítások történtek: Bécsben az erdő- és fakutatás délkeleti intézete, Breslauban a szintetikus rostok kémiai technológiájának intézete, Münchenben a manapság életfontosságú feladatokkal megbízott élelmiszerkutatói intézet. Ugyanítt alakult a műgyém mőrostkutató intézete, Lembergben pedig megindult a kiütéses tüfusz kutatására alapított intézet működése. Továbbá Athénben a német-görög biológiai intézet, Karlsruheban a textilipari intézet, Eberswalde-ben a fakutatás német társasága, Danzig-Longfuhban a talajkutató állomás, a müncheni egyetemen a Sven Hedin-intézet és végül Jassyban és Nagyszébenben a német tudományos intézet. (TFK.)

A Nagyvárad Kereskedelmi Csarnok a következőket közli: 1. A toll forgalmát a m. kir. miniszterium a 2850-1943 M. E. sz. rendelettel szabályozta, 2. A m. kir. földművelésügyi miniszter pedig a 115.300-1943. F. M. sz. rendelettel meghatározta a toll minőségét és intézkedett a toll mikénti forgalomhozatalával. 3. A m. kir. kereskedelem és közlekedésügyi miniszter a 74000-1943. K. M. sz. rendeletével a toll igénybevételéről és a tollkészlet bejelentéséről rendelkezett. A Kereskedelmi Csarnok felhívja tollkereskedő tagjai figyelmét a fenti rendeletekre azzal, hogy ezen rendelet a tollkereskedő tagjaink rendelkezésére álnak a titkári hivatalban a hivatalos idő alatt. A Nagyvárad Kereskedelmi Csarnok titkári hivatala.

Utcaelnevező bizottsági ülés. Nagyvárad, május 25. Hétfőn délután 5 órakor utcaelnevező bizottsági ülést tartanak. Ez alkalommal azokat az utcákat fogják elnevezni, amelyek eddig még nem kaptak nevet.

A NAGYVÁRAD KALVINEUM DIÁK-INTERNÁTUSBA a felvétel az 1943-44. iskolai évre 1943. június hó 30-án zárul. Elhelyezést nyerhetnek a nagyvárad középiskolákban tanuló diákok. Évi díj 850 P. Jelentkezni lehet minden hétköznap az internátus vezetőjénél, Teleki-u. 27. szám alatt.

AFRIKÁBAN NAPIRENDEN VANNAK AZ ÖSSZEÜTKÖZÉSEK A LA-KOSSÁG ÉS A MEGSZÁLLÓ CSAPATOK KÖZÖTT. Tanger. (MTL.) A Stefani jelent: Algiri hírek szerint az amerikai megszálló csapatok kegyetlenül bánnak a lakossággal. A heves összetűzések napirenden vannak. Több halott és sebesült esik áldozatul a zavargásoknak.

SOPRONI ÍRÓK NAGYVÁRADON.

A soproni Frankenburg Irodalmi Társaság érkezik június 2-án Nagyváradra, hogy itt a Szigligeti Társaság meghívására ugyanaznap este hét órai kezdettel tartsa meg előadását. A Frankenburg Társaság váradi bemutatkozását megelőzőleg Marosvásárhelyen tart előadást a Kemény Zsigmond Társaság meghívására s onnan visszaférőben ejti sorát nagyvárad fellelépésének. A soproni írókkal együtt érkezik Nagyváradra és tart itt előadást Kaminszky soproni polgármester is, aki Nagyváradról származott el. A soproniak előadását vetített képes előadás fejezi be, amelyen bemutatják Sopron műemlékeit. Az előadás részleteinek ismertetésére még visszatérünk.

Fájdalmas székelésben szenvedők, akiknek a végbél megbetegedései — mint aranyeres csomók, berepedések, viszketegség stb. — teszik az életet nehézé, a természetes „Ferenc József” keserűvíz rendszeres használata által sok esetben már rövid idő múlva nyhülést találnak. Kérdezze meg orvosát!

Nagyvárad és Vidéke Ipartestület fapari szakosztálya felhívja tagjait, hogy szeg és enyv utalványait, folyó hó 28-ig, péntek estig vegyék át a szakosztály irodájában és utalványait f. hó 29-ig, szombat délig váltsák ki, mert ezen dátum után minden utalvány érvényét veszti. Elnökség.

GAZDAVÁLASZTMÁNYI ÜLÉS RENDEZ HÉTFŐN DÉLELŐTT AZ EMGE NAGYVÁRAD KIRENDELTSÉGE. Nagyvárad, május 25. Az Erdélyi Magyar Gazdasági Egylet nagyvárad kirendeltsége a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara helyi kirendeltségével karöltve gazdaválasztmányi ülést tart hétfőn, május 31-én, a vármegyeháza nagytermében. Az EMGE a vármegye kilenc járását, a kamara pedig a megye négy járását fogja képviselni. Az ülése tárgyszorátán nem kevesebb, mint ötven mezőgazdasági, főként a közellátással kapcsolatos probléma szerepel, jobbra miniszteri rendeletek, amelyek megvilágításra szorulnak a gazdatársadalom előtt és amelyek végrehajtása bizonyos nehézségekbe ütközik. Leginkább a Jurcsák-féle beszolgáltatási rendelet fogja az ülése megbeszélés tárgyát képezni, a kedvezőtlen időjárásra való tekintettel ez okozza most a legtöbb gondot a gazdáknak. Az ülése résztvevő Czirfa Kálmán főispán és Nadányi János alispán is.

Gazdák figyelmébe! (MTI) A tavaszi vetésterületekre vonatkozó termelési szerződéseket legkésőbb június 1-ig kell benyújtani az illetékes szervekhez.

Megalakult az állami iskolák gondnoksága, Nagyvárad, május 25. Megalakult a nagyvárad állami iskolák gondnoksága, amelybe 25 tagot a városi törvényhatóság választott be, 25 tagot pedig a főispán nevezett ki. A gondnokság elnöke dr. Soós István polgármester, alelnöke Bartsch Sándor kereskedelmi iskolai igazgató.

MUNKÁSSZERENCSETLENSÉG A HORTHY MIKLÓS UTON. Nagyvárad, május 25. Különös szerencsetlenség történt kedden délelőtt 11 óra tájban a Horthy Miklós úton. Közvetlenül a pénzügyigazgatóság előtt a villamosvezeték javították a városi vasút munkásai, mikor a tolóletrán álló egyik munkást, Benzik Lajost a 2-es számú villamos elütötte olyan szerencsetlenül, hogy a munkás a létrával együtt a földre zuhant és jobb lábán súlyosan megsérült. A munkás mintegy negyedórát feküdt a földön, míg a járőrelők hordágyat kerítettek és a rendőr intézkedésére a szomszédos kórházba szállították, ahol ápolás alá vették.

Látni akarja magát vagy hozzátartozóját filmen? Nézze meg a Szent László hét alkalommal rendezett ünnepegekről készített filmet.

Erdély kapuja Nagyvárad
 és a Szent Jobb Nagyváradon stb., stb.
 Ott vannak az előkelőségek, katonák, iskolák, leventék, mindenki aki részt vett az ünnepegeken.
 Szenczió kisérőműsor és hirdők.
 az APOLLO-ban

BELVÁROSI csak 16 éven felülieknek!
Viharos éjszaka
 Szellemes, finom pikantériával átszótt ragyogó vigjáték.

A 111-es Lázár Mária, Jávor, Csontos, Rajnay, Maklár
 Énekel: WEYGAND TIBOR
 Részletek a >Bűvös vadász<-ból
 Ma a CASINO-ban

Nagygyűlést tartott e Nemzetpolitikai Szolgálat helyi Csoportja

Szilvássy Sándor nagyérdekességű előadása a háborus lelki felkészültségről

Nagyvárad, május 25. A Nemzetpolitikai Szolgálat helyi csoportjának rendezésében kedd déli 12 órai kezdettel nagygyűlést tartottak a társadalmi egyesületek nemzeti összekötői, amelyen résztvett Szilvássy Sándor, a Nemzetpolitikai Szolgálat központi igazgatója, mint a propagandaügyi miniszterium kiküldötte és amelyen megjelentek a város és a vármegye hivatali előkelőségei és a társadalmi egyesületek kiküldöttei.

A gyűlésen Tripsó Sándor nyugalmazott táblabíró, a Nemzetpolitikai Szolgálat helyi vezetője elnökölt. Üdvözölte a megjelenteket, majd magas színvonalu előadást tartott azokról a kötelességekről, amelyek a mai nehéz időkben a magyar társadalomra hárulnak.

Utána Szilvássy Sándor mondott beszédet. Arra mutatott rá, hogy a magyar társadalomnak jobban kell tudatosítania magában a háború és nagyobb lelki felkészültséggel kell kivennie részét a háborúval kapcsolatos áldozathozásból. Az új Magyarországot, amelynek megvalósítása a háború kimenetelétől függ — mondotta többek között — a szentistváni gondolat jegyében, a közösségi érzés kifejlesztésével, a szociális eszme diadalmajuttatásával kell felépíteni. Harcot hirdetett a szónok a kishitűség ellen, amelyre, mondotta, nincs okunk, mert minden biztosított meg van a háború győzelmese befeljesítésére.

A közönség nagy érdeklődéssel hallgatta az elhangzott beszédeket és kétségkívül lélekben megerősödve távozt a nagygyűlésről.

Milyen uton kerül a tengerentúli élelmiszer Svájcba?

Svájcot saját földje alig negyven százalékban tudja csak táplálni. Elképzelhető tehát, milyen költséges és nehézkes a mai időkben az ország közellátásának biztosítása. A hadiszállítmányozási hivatal jelentésében olvassuk, hogy az 1.200.000 tonnát kitevő békebeli élelmiszervevitelnél csak egyharmadát szerzi be tengerentúlról az újabb vásárolt kis kereskedelmi hajóhad. Hogy ezt a hadviselő államok által jóváhagyott szállítást ne érje különösebb baj, rengeteg akadályt kell leküzdeni.

Most derül ki, hogy Svájc már a háború kitörése előtt egyezményt kötött a nagyhatalmakkal. Ebben megállapították, hogy a Svájc által vásárolt vagy bérelt hajók háború esetén sérthetetlenül élveznek. Így szállított árut a svájciaknak 15 nagy görög hajó is, amelyek az olasz-görög viszony felborulásáig rendszeresen közlekedtek tengerentúlról Génába és Savoyába. Olaszország háborúba lépése után már csak Lisszabonig mehettek ezek a hajók, ahol ennek következtében rengeteg svájci árú halmozódott fel. A földközi-tengeri útra már csak portugál és spanyol hajók vállalkozhattak, úgy, hogy Lisszabonban mindent át kellett rakod-

ni. Egy újabb egyezményben a spanyol állam kötelezte magát minden hónapban bizonyos tonnatömeg biztosítására. De nemcsak a tengeren, szárazföldön is hoznak élelmiszert Svájcba Spanyolországon, illetve Portugálián keresztül részben svájci tehervozakkal. A liszaboni költséges és időrabló átrakodást elkerülendő, a svájciak végre saját kereskedelmi hajóhad vásárlására határozták el magukat, ami a mai árakat tekintve, szintén nem valami olcsó mulatság volt. De még így is olcsóbbodott a tengerentúli forgalom. Svájcban jelenleg 10 kereskedelmi hajója van összesen 58.000 tonna megterheléssel. „Ha szem előtt tartjuk — mondja a jelentés bezárólag — hogy minden hazánkba érkező ládat legalább egyszer tartalmára, kísérő irattaira, súlyára és értékére nézve megvizsgálunk, akkor tudatára jöhetünk, hogy milyen nehéz a feladatunk ezen a téren.” (TFK.)

Olvassa és terjessze a Magyar Lapokat

A Hét Tizenegye NAC játékos csak a tartalék- csapatban kapott helyet

A hajrában rengeteg jó teljesítménnyel találkozunk a jobbszélsők kivételével minden poszton. A kieső jelöltek derekasan küzdenek a végzet ellen. A két meglepetés, a Ferencváros és főleg a Törekvés győzelme erősen érezteti hatását a Hét tizenegyében.

A hét tizenegye:

Tóth Gamma, Lőrinczy Törekvés, Tamás Gamma, Bujáki Törekvés, Szántai Kolozsvár, Balogh I. Újpest, Kristóf Törekvés, Csuberda SalBTC, Marisi Elektromos, Pálffy Újvidék, Gyetvay Ferencváros.

A tartalék-csapat: Vécsey Nagyvárad, Rudas Ferencváros, Avar Újvidék, Nagy II. Ferencváros, Kiss II. Törekvés, Kiss III. Törekvés, Sipos Ferencváros, Szusza Újpest, Gál Törekvés, Laczkó SalBTC, Welker Újvidék.

Dicsőretek érdemelnek: Márki Kállai II, Csikós, Nádas, Balogh II, Aradi, Biró, Vass, Szalai, Perényi, Pázmándy, Szentandrás, Sárosi III, Nagy II. (Vasas), Szabó (Gamma), Farkas, Németh (Vasas), Törös, Tóth II. (Vasas), Harangozó, Tolnai, Dobos.

Julius elejen megjelenik az új vidéki telefonkönyv

A postavezérgazgatóság közli, hogy június elején megjelenik az 1943. májusi kiadású új vidéki telefonkönyv. Az előfizetők a főállomás után díjmentesen kapják meg a telefonkönyvet, míg árusítási forgalomban darabonként nyolc pengőbe kerül. Az új telefonkönyv ellenében át kell adni a régi könyvet, mert az, aki a régi könyvet beszolgáltatni nem tudja, tartozik annak árát megtéríteni. (Magy. Tud.)

RÁDIÓ

SZERDA, MÁJUS 26.

Budapest I.

- 5.40 Úzen az otthon. A Vöröskereszt bajtársi rádiószolgálat.
- 6.40 Ebresztő. Torna.
- 7.00 Hírek, Közlemények, Reggeli zene
- 10.15 Zenekari művek.
- 11.15 Tóth I. Valéria énekel.
- 11.40 Nyáry Andor elbeszélése.
- 12.10 Országos Postászenekar.
- 13.30 Honvédeink üzennek. A Vöröskereszt bajtársi rádiószolgálat.
- 14.00 Szórakoztató zene.
- 15.00 A Budapesti honvéd őrszónál zenkar.
- 15.30 Szabó Károly előadása.
- 17.00 Dal, tánc, hangulat.
- 17.40 Schimanek Emil előadása.
- 18.00 Honvédműsor.
- 19.00 Ady Endre versei.
- 19.40 Hanglémez.
- 20.45 Emléket állítanak a volt m. kir. szegedi 3. honvédhuszárezred és a 3. népfőlkéző huszárszázad hőseinek.
- 21.05 Magyar nóták
- 22.10 Ki mit szeret?
- 23.15 A szlovák rádió műsor

Budapest II.

- 18.50 Olasz nyelvoktatás.
- 19.15 Szimfonikus zenekar.
- 19.45 Bessenyei Álomország.
- 20.15 Solymossy Margit énekel.
- 20.40 Előadás a 60 éves Székfi Gyularól.

SPORT

Hatalmas győzelmet aratott a MÁV a Kondorosi TE felett

A vasutasok szép játékára csak durva sportszerűtlenséggel tudott válaszolni a vendégcsapat

MÁV—Kondorosi TE 9:0 (3:0)

Hazai járákvezető irányítása mellett, így állt fel a MÁV csapata: Fehérvári. Padurán, Szilágyi, Ipacs Elek, Csepregi, Lisztes, Jenci, Liszka, Fehér Rundi.

A MÁV csapata az első perctől az utolsóig a kezében tartotta a mérkőzés irányítását. Klasszissokkal jobb volt ellenfelénél a főlényét nem is fejezi ki hiszen a 9 óráig. Az ellenfélből viszont néhány játékos arról tett tanúbizonyságot, hogy durva, sportszerűtlen viselkedésük folytán nem

alkalmasak a magyar labdarúgó sportra. Ugy ellenfelükkel, mint a közönséggel szemben is olyan magatartást tanúsítottak, melyért minden körülmények között kiállítás járt volna, azonban Hazai játékező vagy nem figyelte jól a dolgokat, vagy túl elnéző volt a visszatartó viselkedésű játékosokkal szemben. Góllövők: Rundi 3, Liszka 3, Fehér, Jenci, Lisztes 1—1. A csapat minden egyes tagja kifogástalan sportszerűséggel, lelkesen és szépen játszott.

Felmentette Krüger Károlyt az Országos Fellebbviteli Bizottság

Elégtételt kapott a NAC intézője

Mint ismeretes, Krüger Károlyt, a NAC intézőjét az MLSZ fegyelmi egyesítéséről mind az egyesületben, mind a szövetségben viselt tisztségétől elbírta. Krüger a határozatot megfellebbezte. Az ügyet pénteken este tárgyalta az OFB. A fellebbezésnek helyt adott és Krüger Károlyt az ellene emelt vád és következményei alól felmentette.

Örömmel számolunk be Krüger

Károly sportigazgató felmentéséről, mert hiszen az elsőfokú ítélettel kapcsolatosan is az volt az álláspontunk, hogy az nincs megfelelő indokkal alátámasztva és az egész eljárás háttérben, mintha valami személyi hozsa húzódt volna meg.

Nagy elégtételt ez Krüger Károlynak feljelentőivel, nemkülönben az egyesítővel szemben is.

Férfiruhákat, használtakat legiobb áron vehet, eladhat **MOLNAR** használtruha üzletében Bémer-tér 1. (udvarban) Hívásra házhoz jövök.

Szorosabb együttműködés készül a középiskolás és társadalmi sport között

Megkönnyítik a diákok szereplését az egyesületekben

A Nemzeti Sportbizottság nyolcadik ülését dr. Misángyi Ottó elnöklétével tartotta meg. A bizottság egyhangú határozattal kimondta, hogy alkalmi nemzetek közötti mérkőzések az országos vezető döntése alapján a rendes nemzetközi kapcsolatok megindulásáig nem engedélyezhetők. Ilyenek a katonai válogatottak, főiskolai válogatottak stb. Az elnök továbbá bejelentette, hogy a rokon bulvár néppel a leghasznosabb kapcsolatokat kívánja a legfelsőbb sportvezető részéről megteremtteni. Az országos vidéki szervezetet tovább építik. Győr, Újvidék, Keszthely, Salgótarján, Gyula, Ungvár, Nagybánya és Marosvásárhely városokban kerületi titkárokat bíznak meg, akik a kerületi megbízottakat munkájukban támogatják.

Ezután tárgyalták a középiskolai sport ügyét. Az elnök négy intézkedést jelentett be a bizottságnak: 1. Rendelet ment a tankerületi főigazgatóknak s ebben utasították őket, hogy az OSK kerületi vezetőit a főiskolai kérdésekben támogassák. 2. Miniszteri rendelet készül, amelyben a tankerületi főigazgatókat felszólítják, hogy a középiskolásoknak a társadalmi egyesületekben való sportolási lehetőségét maguk is szorgalmazzák. 3. Rendelet készül a kiadások megkönnyítésére. Ha a tanulók

a szülők hozzájárulásával kiadásukat kéri, az igazgatók csak akkor tagadhatják meg a kérésüket, ha a tanuló egy vagy több tárgyból megbukott. 4. Az OSK a legközelebbi székérkezleten felkéri a testnevelő tanárokat a társadalmi egyesületekbe való belépésre, az ottani tisztségvállalására, hogy ezáltal könnyebben tudjanak felügyelni a sportoló diákokra. A Testnevelési Főiskola ebben az irányban máris előkészíti a növendékeit.

Ismertette ezután az elnök a honvédezők kar főnökének azt a rendelkezését, hogy a honvédező sportképzése az ország katonai kiképzésével teljesen egy tekintetű, és hogy a legénység sportképzése egyéni és csapatsportban egyaránt minden eszközzel biztosított. A honvédezők kar főnökének további szándéka az, hogy egyes városokban tisztek és altisztek részére „Honvédezők Testnevelő Egyesülete” néven sportegyesületet alakítsanak ott, ahol társadalmi egyesület nem működik.

Felkérte a társadalmi sport képviselőit és vezetőit, hogy a honvédelmi miniszter a válogatott leventekeretek felállításáról kiadott rendelet alapján segítsék elő a társadalmi és leventesport között a legszorosabb együttműködést.

Házastárs gyakorolhatja-e az ipar- testületben a tagsági jogokat?

Természetes személyek az Ipar-testületben a tagsággal járó jogokat csak személyesen gyakorolhatják. Ennélfogva írásbeli meghatalmazás alapján még az iparos házastársa sem gyakorolhatja azokat. A kérdés körül felmerült vitás ügyben a 38.053—1940. szám alatt hozta ezt a határozatot az iparügyi miniszter.

APRÓHIRDETÉSEK

Adós-vétele!

- Vennék vasvázu kerti butort. Ajánlatokat a kiadóba kérek. 79
- Eladó faj belga óriás nyulak. Vörösmarty-utca 34. 88
- Villanymotort keresek 1 és fél-től 2 és fél lóerősig. Balog, Bihari nyomdánk. Telefon 10—76. 106
- Angoraszórt, gubancot, bármilyen mennyiséget veszek. Székely, Kapunyus-u. 11. 86

Ingatlan

- BEKÖLTÖZHETŐ 4 szobás, konyha és fürdőszobás, kertes házat központban megvételre keresek. Címeket a kiadóba kérek. 823
- Megbízom részére ház vagy szőlőingatlant keresek megvételre, megbízom készpénzt, életjáradékot fizetne. Megbízott Dobay-Könyves ügyvéd, Szaniszló utca 4. 101

Hűlőléle

Fertőtlenítést, poloskát, mojt, mindennemű férgek irtását 38 évi gyakorlattal irtja Varga, Dankó Pieta-utca 6. Telefon 27—56. 513

Új cserépkályhák készítését, cserépkályhák átrájkását, szabadalmazott fűtőszekerekkel, készíti Bessenyei István kályhás, Huszár-utca 23. Telefon 34-08.

Vendéglőstől 2—3 ezer pengőt kölcsönt vennék, átmenetileg előnyös visszafizetési feltételekkel. Ipar van. Címeket „Hentes” jellegre kiadóba kérek. 101

Másolat nyel

Gyermekszereit, megbízható jobb kerestény szobalányt keresek Hlatky Endre-utca 2. sz. I. em. 1. ajtó. 92

Másolat keres

Másolat vállalat saját gépem. — Címeket a kiadóba kérek. 74

Elveszett

Elveszett Rákóczi-úttól Damjanich-utca közepéig terjedő úton pénztárca, Bokor Flóra névre szóló élelmiszerjegyekkel s egy pár csizma fejelésre való utalvánnyal. 105

KIADÓTULAJDONOS.

SEBENT LÁSZLÓ-NYOMDA R. T.

78- és felcélő-szerkesztő: reálisa kiadó: Dr. Psál Árpád Dr. Scheffler Ferenc Szent László-nyomda Rt. 1943. május 25.

Készült a Szent László-nyomda r. t. környergőgépén Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 5. szám.